O’QUVCHILARNING ILMIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH

Andijon davlat chet tillari institute Ingliz tili va adabiyoti fakulteti 209-guruh talabasi

Hamdullayeva Mahliyo

Davronbekova Mubina

Mamazoitova Muhayyo

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ta’lim muhitida o‘quvchilarni ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, tafakkurni shakllantirish, aqliy tarbiya, ilmiy dunyoqarashning asosiy belgilari, o’quvchi dunyoqarashini shakllantirishning shakl, metod va vositalarining nazariy metodologik asoslari to‘g‘risida ma’lumotlar o‘rin olgan. Ta’limning shaxsga yo‘naltirilganligi, o‘quvchiga qaratilganligi va o‘qituvchining o‘quvchilar bilan o‘zaro munosabati, ma’naviy-axloqiy jihati, insonparvarlik qadriyatlari almashinuvi jarayoni ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so’zlar: *Dunyoqarash, tafakkur, o‘quvchi, aqliy tarbiya, shaxs, intellektual, hayotiy qadriyatlar, estetik nuqtayi nazarlar.*

Insonlarning ilmiy dunyoqarashga ega bo’lishi hamma zamonda hammuhimahamiyat kasbetmoqda. Ilmiy dunyoqarashga ega bo‘lgan shaxs dunyoda ro‘y berayotgan voqea-hodisalar, tabiatjamiyat hamda ilm sohasiga doir hodisalar va fikrlarning mohiyatini to'g'ri talqin qila oladi vahechqanday dalil bilan o'z aksini topmagan fikr va voqealarni ishonchli deb qabul qilmaydi. Ilmiydunyoqarashga egalik shaxsning mustaqilligi, erkin fikr yuritishi, fikrlarining aniq isbotini topganligiva mantiqiyligi bilan ajralib turadi. Bunday shaxslar har xil oqimlarga va inson ongini o'zgartirishgaqaratilgan g'oyalar ta’siriga tushib qolishi amrimahol. Bunday insonlar o'ziga va kelajagigaishonchibaland.Boshlang'ich sinf o‘quvchilarining ilmiy dunyoqarashni shakllantirish muhimahamiyat kasbetadi.

O‘zbekistonda Respublikasining Prezidenti Shavkat Mirziyoyev "Farzandlarimizningqobilyatini ro‘yobga chiqarishga bolalikdan etibor berib, ularning kamoloti uchunbarchaimkoniyatlarni safarbar etsak, yurtimizdan yana ko‘plab Beruniylar, Ibin Sinolar, Ulug‘beklaryetishib chiqadi, men bunga ishonaman" deb ta’kidlagan edilar. Yosh avlodning dunyoqarshinishakllantirish o'quvchilarnining har tomonlama yetuk, intelektual salohiyatli, erkin fikrga eganutqiravon, komil inson bo'lib yetishishiga ilmiy dunyoqarash asos bo'lib hizmat qiladi deb talqinqilsakmaqsadga muvofiq bo'ladi. Bolada ilmiy dunyoqarash o'z-o'zdan payda bo'lmaydi. Buningtagzamirida o'qituvchi o'quvchining birgalikdagi mehnat faoliyati va o'qituvchining mas’uliyati vazifasiyotadi. Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish ikki yo'l: tajriba va mantiq bilan hosil qilinadi.

O'qituvchining o'quvchilarga muammoli masalalar va ziddiyatlar bilan yuzlanishi,o'quvchilarning masalaga yechim topishga ilmiy yondashuviga olib keladi. Bu holat o'quvchilarningmustaqil izlanishi, o'z ustida ishlashi va ilmiy kitoblarni o'qishiga turtki bo'ladi. Ilmiy dunyoqarasho'z ustida ishlash ilmiy kitoblar o'qish orqali shakllanadi va asta-sekin rivojlanib boradi. Ilmiydunyoqarashni shakllantirishning omillaridan biri fanlarning o‘zaro aloqadorligidir. Fanlarningo‘zaro aloqadorligi, ijtimoiy va tabiiy omillarning o‘zaro muvofiq bo‘lganligidan, ijtimoymunosabatdan unumli foydalanishga intilish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bir fanni ikknchi fangabog’lash orqali o’quvchining boshqa fanlaga qiziqishi ortadi. Bolaning dunyoqarashinishakillantirish omillaridan yana biri muammoli ta’lim. Muomali ta’lim dars jarajoni muhimro’lo’ynagani kabi ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda ham muhim jarayon. Muammoli ta'limningilmiy dunyoqarashni shakillantirishdagi o'riniga to'xtalsak quyidagilarni qamrab oladi: O'quvchilarniilmiy, didaktik,ijodiy fikrlashga o'rgatadi, u o'quv materiallarini ishonarli qiladi, bubilanbilimlarning e'tiqodga aylanishiga ko'maklashadi, u odatda ancha ta’sirchan bo'lib, chuqur

intelektualhis-tuyg‘ular, shu jumladan ko'tarinki ruh, hissini o'z imkoniyatlari va kuchiga ishonchma'suliyativujudga keltiradi, shuning uchun u o'quvchilarni qiziqtiradi, ilmiy bilishga jiddiy qiziqishni tarkibtoptiradi. Haqiqat qonuniyatning mustaqil kashf etilishi olingan bilimlarni unutmasligi aniqlabchiqilgan, mustaqil hosil qilingan bilimlar unutilgan taqdirda ham ularni tez qayta tiklashmumkun.O’quvchilarning ilmiy dunyoqarashini paydo qilai rivojlantiradi va kengaytiradi shu bilanbirgalikdama’navuyatini oshiradi. Ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda rebuslarni qo’llash.. Rebus sur’at, harf va ba’zi belgilarifoda etiladigan topishmoq. Rebuslar birinch navbatta qiziqarli bolani qiziqtira oladi, o’yinorqalitushuntirish samara beradi. Rebusning samaralari quyidagilar: o‘quvchilarningfikrlarinirivojlantirishga hissa qo‘shadi, ular aqil, mantiq, sezgi, Rebuslar zeyraklikni tarbiyalaydi, bolaningdunyoqarashini kengaytiradi, yangi so‘zlarni yodda saqlashga yordam beradi, vezual xotiranirivojlantirishga, imlo qoidalarini to’g’irlasgga yordam beradi. Xulosa qilib aytadigan bo’lsak hamma narsaning tag zamirida albatta mehnat, harakat yotadi.Har bir o’qituvchi yuqorida keltirilgan usullar orqali bola bilan harakat ishlasa albattanatijagaerishadi. Albatta yosh avlod bizning kelajagimizdir. Har bir shaxs ilim yo’lida harakat qilar ekan,o’zining jamiatga kerak ekanligini, uning bir bo’lagi ekanligini his etsa, albatta O’zbekistonrivojlanishda yuqori cho’qqilarga erishadi. Bularning hammasi yoshlikdagi olingan ilmiybiimlargabog’liq.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- Abdullaeva B.S. Fanlararo aloqadorlikning metodologik- didaktik asoslari (Ijtimoiygumanitar yo‘nalishlardagi akademik litseylarda matematika o‘qitish misolida).: p.f.n. diss. – Toshkent: TDPU. 2006. – 49 b.
- Abduqodirov A.A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iste’dod, 2008. – 180 b.
- Primov Sh.Q. Bo‘lajak o‘qituvchilar kommunikativ kompetentligini rivojlantirish: Dis. ... ped. fan. nom. (PhD) – Toshkent, 2020. – 114 b.